

Kako će Kriza Covid-19 promijeniti društvo, trgovinu i ekonomiju?

Tijekom finansijske krize 2008. jedno je pitanje često postavljano: „Kada će se stvari vratiti u normalu?“

Prirodno je u bilo kojoj krizi nadati se boljem, očekivati povratak na društveno blagostanje. Protekom godina svjetska se ekonomija stabilizirala, na kraju više nije bila u krizi, ali stabilnost, nova norma, bila je vrlo različita od ekonomije prije 2008. godine.

Isto će vjerojatno biti slučaj za svijet nakon krize Covid-19. Svijet će proći kroz zdravstvenu krizu i oporavljati se od recesije koja će uslijediti. Međutim, teško je očekivati da se život vrati natrag kako je bilo u 2019. godini. Spomenuta dvostruka kriza - zdravstvena i ekomska, sigurno će promijeniti društvo i ekonomiju.

Mnoge zapadne ekonomije okreću se sustavu u kojoj je dominantnija uloga države. Država je sve više podrška ekonomiji, kompanijama u poteškoćama, nezaposlenima, radnicima... Mnoge zemlje morat će ili podržati ili nacionalizirati velike dijelove svog gospodarstva. Već sada smo svjedoci više razine zaduženosti država zbog saniranja krize, a s vremenom mogu uslijediti i veći porezi kako bi se nadoknadila povećana državna potrošnja.

Među djelatnostima koje nam pomažu prebroditi ovu krizu svakako su one na bazi online poslo-

vanja i digitalizacije. Pitamo se mogu li neke promjene koje su se dogodile uistinu brzo i efikasno, ostati trajno. Priželjkujemo da nam kriza bude svojevrsni katalizator i ubrza promjene koje su nam ionako bile na putu. Automatizacija usluga u raznim djelatnostima učinila bi nam život jednostavnijim.

Također, velika promjena dogodit će se u obliku međunarodne trgovine. Malo je vjerojatno da ćemo se vratiti na svjetsku ekonomiju s istim lancima opskrbe koja je obilježila zadnjih 10-20 godina. Svaka pojedina država težit će otklanjanju nedostatka vezanih za neotpornosti i oslanjanje na druge zemlje, barem što se tiče strateskih dobara poput hrane, lijekova i energetika. Posebno će se preispitati lanci opskrbe iz

zemalja u razvoju, odnosno više ćemo se pouzdati u vlastite resurse i proizvodnju.

Postoji dobra šansa za promjenom oblika društva gdje će u mnogim zemljama postojati veći osjećaj zajedništva, vlastitog nacionalnog identiteta i veća socijalna solidarnost. U borbi protiv virusa smo doslovno svi zajedno, bez obzira na socijalni status, dob, zanimanje ili visinu privatnog bogatstva.

Svakako će se više cijeniti zdravstvo i zdravstveni radnici te sve djelatnosti unutar zdravstvenog sustava koje podižu spremnost društva na neke nove epidemije u budućnosti. Vjerujemo da će trajni rezultat krize biti bolje društvo, manje usredotočenosti na finansijski napredak i spremnost na spoznaju bitnih vrijednosti

**Raiffeisen
MIROVINSKI FONDOVI**

života. Takve moguće promjene će pred realno gospodarstvo staviti još veći imperativ u odnosu na inovacije i produktivnost, jer će novi uvjeti poslovanja zahtijevati velike prilagodbe u vidu pojačane sigurnosti na svim razinama. Proizvodnja roba i usluga, transporta i prodaje morat će proći još jedan tehnološki sigurnosni „update“ i tek treba vidjeti što će to sve značiti za svakodnevni život, poslovno i privatno. Postoji i mogućnost da će države zadržati dio mjera koje se odnose na nadzor privatnog života građana i tu će biti jako važno da demokratski procesi i procedure ne budu ugrožene. Pitanje je hoće li doći do povećane globalne suradnje na temama poput zdravstva ili klime, što bi svakako bio korak naprijed, ili će svaka država ili regija sama za sebe voditi svoju politiku. U svemu tome financijski i investicijski posrednici imat će još ozbiljniju i važniju ulogu, jer će se kompleksnost društva stalno povećavati i štedno-investicijske odluke će biti podložne još većem broju faktora koji utječu na ishod. To će svakako biti nova šansa, ali i dodatna odgovornost za banke, mirovinske fondove, investicijske fondove i sve druge kompanije iz finansijske industrije, ali i iz realnog gospodarstva.